

Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği ve Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği Türkçe Versiyonunun Geçerlilik ve Güvenilirliği

Reliability and Validity of Turkish Version of The Severity of Violence Against Women Scale and Sexual Experiences Survey-Victimization Version

AUTHORS / YAZARLAR

Canan Tuz

Aile Hekimliği Anabilim
Dalı, Ankara Üniversitesi
Tıp Fakültesi, Ankara

Mehmet Ergun

Öksüz

Aile Hekimliği Anabilim
Dalı, Başkent
Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Ankara

Ayşe Selda Tekiner

Aile Hekimliği Anabilim
Dalı, Ankara Üniversitesi
Tıp Fakültesi, Ankara

ÖZET

Amaç: Bu çalışmada Türkçe'ye uyarlanan Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği" ve "Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği" araçlarının geçerlilik-güvenilirliği araştırılmıştır.

Yöntemler: 2014-2015 Güz Yarıyılı süresince Medikosyal Hizmetler Birimi'ne herhangi bir sebeple başvuran kız öğrencilerden 170 katılımcı seçilmiştir. Katılımcılara 30 sorudan oluşan demografik bilgilerle birlikte Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi tarafından 2006 yılında geliştirilmiş, 46 maddeden oluşan Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği ve 10 sorudan oluşan Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalamaları 21,02±2,42 yıl olup %56'sı lisans eğitimine devam etmektedir. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısı Cronbach alfa sırasıyla 0,979 ile yüksek güvenilirlikli ve 0,738 olarak oldukça iyi güvenilirlikli olarak tespit edildi. Dokuz altı alanlı Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği varyansın %88,1'ini açıklarken iki alt alanlı Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği varyansın %67,9'unu açıklamaktadır. Öge yükleri sırasıyla 0,443-0,884 ve 0,197-0,607 olarak bulunmuştur. Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği korelasyon matrisi 0,574 olarak hesaplanmış ve en yüksek korelasyonun 4-8-9-10.sorularda olduğu bulunmuştur. Alt alanların orijinal ölçekle aynı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Çalışmamızda ölçüm aracının niteliğine uygun olarak yapılması gereken analizler uygulanmıştır. "Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği" ve "Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği" Türkçe geçerlilik ve güvenilirlikleri bulunmuştur. Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi tarafından oluşturulan başta mağdur edenlere yönelik olmak üzere diğer ölçeklerin de Türkçe'ye kazandırılması ile flört şiddetiyle ilgili daha çok bilgi edinilebilir.

Anahtar kelimeler: şiddet, kadın, mağduriyet, geçerlilik, güvenilirlik

ABSTRACT

Aim: In this study we aimed to investigate the validity and reliability of "The Severity of Violence Against Women Scale" and "Sexual Experiences Survey-Victimization Version" in Turkish population.

Methods: One hundred seventy female college students were included in the study. Individuals underwent 46-itemed "The Severity of Violence Against Women Scale", also "Sexual Experiences Survey-Victimization Version" including 10 questions, which were developed by Centers of Disease Control and Prevention in the year of 2006.

Results: The mean age of individuals were 21.02±2.42 years old. 56% of the respondents were in undergraduate study others were in associate's degree. The value of SVAW was determined in high level reliability (Cronbach's alpha: 0.979) and the value of SES was determined in medium level reliability (Cronbach's alpha: 0.738). SVAW scale with nine domains expanded variance was 88.1%. Item loadings were found between 0.443-0.884. SES scale with two domains expanded variance was 67.9%. Maximum item correlations were found between 4-8-9-10 with 0.57. Subdomains were similar to the original survey.

Conclusion: In our study, required analysis were applied properly according to the nature of the measurement tools. Turkish version of SVAW and SES are psychometrically reliable and valid. If other scales developed by CDC verified to Turkish, more intimate partner violence could be introduced.

Keywords: violence, female, victimization, reliability, validity

Corresponding Author / İletişim için

Uzm. Dr. Canan Tuz

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

E-mail: drcanantuz@yahoo.com

Date of submission: 18.07.2015 / Date of acceptance: 30.07.2015

Giriş

Şiddet her toplumda ve insanlık tarihinin her döneminde karşımıza çıkmaya devam eden bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tanımına göre şiddet; bir yaralanma ya da yaralanma tehlikesi, ölüm, psikolojik hasar, gelişim bozukluğu ya da yoksunlukla sonuçlanan, bir kişiye, kişinin kendine, bir grup ya da topluma kasıtlı olarak fiziksel ya da duygusal zorlama, güç kullanılması ya da tehdittir (1).

Flört ilişkisi, karşı cinsiyetle planlanmış sosyal aktivitelere girme veya evli olmayan çiftler arasında yaşanan romantik ilişki olarak tanımlanabilir. Flört etmek birçok ergen ve genç erişkinin yaşamında önemli bir aktivitedir (2). Gençler ilişkilerini 'birini görmek, çıkmak, takılmak' şeklinde tanımlamaktadırlar (3). Amerika Birleşik Devletleri'nde, adolesanların yarısından fazlasının 16 yaş civarında flört etmeye başladığı ortaya konmuştur (4).

Özel veya sosyal durumlarda, psikolojik veya duygusal istismarı kapsayacak şekilde gerçekleştirilen fiziksel saldırı veya bedene zarar vermek amacıyla yapılan hareketler flört ilişkisinde şiddet olarak tanımlanabilir. Flört ilişkisi çerçevesinde yaşanan şiddet tipleri:

A. Fiziksel şiddet: Flört eden çiftler veya yakın ilişkide bulunan kişiler arasında dokunma, vücut teması sonucunda gerçekleşen fiziksel ve duygusal yaralanmadır (5).

B. Duygusal veya psikolojik şiddet: Flört ilişkisi çerçevesinde beraber olunan kişinin psikososyal gelişimine, zihinsel ve duygusal sağlığına zarar veren uygunsuz davranışlarda bulunulmasıdır (5).

C. Cinsel şiddet: Cinsel içerikli davranışların, rıza olmadan temas olsun veya olmasın kişiler arasında veya kolektif seviyelerde gerçekleşmesidir (5). Genç ve ergenler, diğer yaş gruplarına nazaran şiddetle daha sık karşılaşmaktadır. Üstelik genç erişkinler şiddetin hem mağduru ve hem uygulayıcısıdır. Gençlerin en sık karşılaştıkları şiddet türlerinden biri aile içi şiddet iken, bir diğeri ise flört şiddetidir.

Aile içi şiddet ayrıntılı bir şekilde araştırılmaktadır. Ancak ergen ve genç erişkinlerin ilişkilerinde yaşanan şiddet uzun yıllar göz ardı edilmiştir. Son yirmi yılda "flört ilişkilerinde şiddet" konusunun tıp, hukuk ve psikoloji gibi alanların

dikkatini daha fazla çekmeye başlamasının nedeni, şiddetin yaygın ve sayısız negatif, sosyal ve psikolojik sonuçları olmasıdır (2-7). Cinsel yolla bulaşan hastalıkların, istenmeyen gebeliklerin hızla artması, madde ve alkol bağımlılığının tırmanması bu konuya bakış açısını değiştirmiştir. İlk etapta gençler arasında yaşanan cinsel davranışlar mercek altına alınmış, zaman içinde dikkat romantik ilişkinin her yönüne kaymıştır (7). Flört şiddetinin doğası, yapısı ve prevalansı ilk kez Makepeace ve ark (2) tarafından 1981 yılında araştırılmıştır. Her beş üniversite öğrencisinden birinin flört şiddetine uğradığını ve örnekleminin %61'inin flört ilişkisinde şiddet yaşayan birilerini tanıdığını bildirmiştir. Günümüzde yakın ilişki içinde (intimate partner) olan çiftlerin birbirlerine uyguladığı şiddetin endişe yaratacak boyutlarda olduğu bildirilmektedir (%15-71) (8). Ergenlerde ve genç yetişkinlerde şiddete maruz kalma prevalansı ise %15-42 arasında değişmektedir (8). Üniversite kampüslerinde de flört şiddeti oldukça yaygındır (9). Flört ilişkisinde şiddete motive eden risk faktörleri kıskançlık, agresyonun boşaltılması, ilişkide baskın ve kontrol sahibi olmaya duyulan ihtiyaç, çiftin, cinsellik ve cinsel aktiviteler hakkında fikir birliğinin bulunmaması, şiddet niteliğindeki davranışın, partnerinin kendisini iyi hissetmesini sağlayabileceğine dair inançlar olarak sayılmaktadır (10).

2014-2015 öğretim yılında Türkiye'de 193 üniversite ve 17290 ön lisans ve lisans öğrencisi mevcuttur (11). Bu rakamlara uzaktan eğitim ve açık öğretim programlarına kayıtlı öğrenciler dahil edilmemiştir. Üniversite öğrencilerinin sayısındaki artma ile birlikte evlenme yaşının gecikmesiyle romantik ilişkiler gündeme gelmektedir. Aile içi şiddeti önlemeye çalışırken, genç erişkinlerin yakın ilişkilerindeki şiddetle daha aile kurmadan tanıştığı bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında üniversite öğrencilerindeki flört şiddetini objektif olarak değerlendiren bir ölçeğe ihtiyaç duyulmuştur. Literatürde bu yönde bazı ölçekler bulunmasına rağmen, mevcut ölçekler aile içi şiddete yönelik olup sorular karı-koca ilişkisi ile sınırlandırıldığından genç erişkinlere uyarlanamamıştır. Flört şiddeti başlıklı çalışmalar ülkemizde oldukça kısıtlıdır. Flört şiddetine yönelik tutumları fiziksel, psikolojik ve

seksüel olarak ayırarak değerlendiren herhangi bir ölçek bulunmamaktadır. Var olan ölçekler ise genellikle tek formdan, üstü kapalı sorulardan oluşmakta ve lise öğrencileri veya genç ergenler üzerinde uygulanmaktadır. Üniversite öğrencilerine ve genç erişkinlere yönelik yapılandırılmış anket bulunmamaktadır. 2014 yılında “Flörtte Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçekleri” Türkçe’ye kazandırılmıştır (12). Ancak söz konusu ölçekler şiddete yönelik kişilerin algısını ölçmekle beraber şiddetin var olup olmadığını ya da derecesini göstermemektedir. Uyarlanan ölçek hem hitap ettiği popülasyon hem de şiddetin sınıflandırılarak sorgulanması ve şiddetin şiddetini ölçmesi nedeniyle diğerlerinden ayrılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezleri (CDC) bünyesinde 2006 yılında “Yakın Partner Şiddeti Ölçümleri: Mağdur ve Kabahatli” adlı yüz altmış sayfalık bir rehber geliştirilmiştir (13). Bu rehber, Fiziksel Mağduriyet Ölçekleri (Physical Victimization Scales), Cinsel Mağduriyet Ölçekleri (Sexual Victimization Scales), Psikolojik/Duygusal Mağduriyet Ölçekleri (Psychological/Emotional Victimization Scales), Taciz Mağduriyet Ölçekleri (Stalking Victimization Scales), Fiziksel Kabahatliyi Değerlendirme Ölçekleri (Physical Perpetration Scales), Cinsel Kabahatliyi Değerlendirme Ölçekleri (Sexual Perpetration Scales), Psikolojik/Duygusal Kabahatliyi Değerlendirme Ölçekleri (Psychological/Emotional Perpetration Scales) ve Taciz Kabahatli Ölçekleri (Stalking Perpetration Scales) bölümlerinden oluşmaktadır (13). Çalışmamızda Türkçe literatürde eksikliği hissedilen Cinsel Mağduriyet Ölçekleri bölümündeki Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği (B4) (Severity of Violence Against Women Scale) ve Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği (B5) (Sexual Experiences Survey-Victimization Version) adlı alt ölçeklerin geçerlilik ve iç tutarlılığı araştırılmıştır.

Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği 46 maddelik kısa cümlelerden oluşmakta ve Likert tipi ölçek ile 1:Asla, 2: Bir kez, 3: Birkaç kez, 4: Birçok kez olarak derecelendirilmiştir. Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği on adet iki şıklı cevaplardan oluşan çoktan seçmeli sorudan oluşmakta, eğer cevap olumlu ise sıfırdan beş veya daha fazla olmak üzere

mağduriyet sıklığı sorgulanmaktadır. Böylece flört ilişkisi içindeki cinsel şiddetin mevcut olup olmadığı, mevcutsa çok sık beraberlik gösterdiği fiziksel şiddetle birlikteliği, yine mevcutsa derecelendirmesi ve sıklığı bilimsel olarak ölçülebilecektir. Ölçeklerin Türkçe’ye uyarlanması çalışmasına başlanmadan önce ölçeği geliştiren yazar grubuna CDC aracılığı ile ulaşılmış ve gerekli izinler alınmıştır.

Ölçme bir niteliğin gözlenip, gözlem sonucunun sayı ve sembollerle gösterilmesidir. İstatistikte ölçme, aracının kendi içinde tutarlılığı ve güvenilirliğidir. Ölçme aracının ölçmek istenen değişkeni yetkin bir şekilde ölçüp ölçemediğine geçerlilik denir (14). Bilim ölçüm demektir ve ölçüm yaptığımız araçların yeterli düzeyde geçerli ve güvenli sonuçlar vermesi zorunluluktur.

Bir iç tutarlılık tahmin yöntemi olan alfa katsayısı Cronbach tarafından geliştirilmiş ve güvenilirlik hesaplarında sıkça kullanılmaktadır. Matematiksel anlamda yarıya bölmenin eşdeğeridir. Özellikle Likert türü toplamalı ölçekler, anlamsal farklılık ölçekleri gibi maddelerin birbirleriyle ne derece tutarlı olduğuna dair bilgi verir (15).

Bu çalışmada kadına yönelik flört şiddetinin fiziksel ve cinsel yönünün bilimsel açıdan değerlendirilmesi amacıyla literatürde eksik olan “Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” adlı veri toplama araçlarının Türkçe’ye uyarlanması amaçlanmaktadır.

Yöntemler

Örneklem

Araştırmanın örneklemine bir üniversitenin merkez kampüsünde öğrenim gören 170 kız öğrenci oluşturmaktadır. Örnek uyarlama sürecindeki örneklemin yaş ve ön lisans/lisans dağılımı tablo 1’de gösterilmektedir.

1.Aşama: Ölçeğin Türkçe Çevirisi- Uyarlanması: “Severity of Violence Against Women Scale” ve “Sexual Experiences Survey” Türkçe’ye uyarlayabilmek için ölçek maddeleri ileri düzeyde İngilizce bilen, yazarların da aralarında bulunduğu bir grup ve Mütercim-Tercümanlık bölümünden bir yüksek lisans öğrencisi tarafından birbirlerinden bağımsız olarak Türkçe’ye çevrilmiştir. Daha sonra iki taslak birbirleri ile karşılaştırılarak tartışılmış ve geri çevirinin

yapılacağı yeni bir veri toplama aracı bulunmuştur. İngilizce'ye geri çeviri anadili İngilizce olan bir akademisyen tarafından yapılmış ve söz konusu metinler incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin yeni metni, amacı açıklanarak 6 kadın sağlık personeline uygulanmış, anlaşılması güç görünen maddeler düzeltilmiştir. Çeviri-uyarlama çalışmasından gelen geri bildirimler, katılımcıların soruları ve cevap seçeneklerini doğru algıladıklarını göstermiştir.

2.Aşama: Güvenilirlik ve Geçerlilik: Araştırmanın ikinci aşamasında amaç, “Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” adlı veri toplama araçlarının Türkçe uyarlamasını yapı geçerliliği (faktör, ayırım ve uzaklaşma) ve güvenilirlik (iç tutarlılık) için incelemektir.

Değerlendirmeler, maddelerin yeterli psikometrik özellikleri ve son veri toplama aracının klinik yapısını oluşturmak amacıyla madde-madde zemininde uygulanmıştır. Faktör analizi, anketin temelinde yatan oluşumu analiz etmek ve faktör geçerliliğini, ilişkili hipotezi yapılmış alan ile hangi maddenin ilgili olduğu derecesini ölçmek amacıyla uygulanmıştır. Her faktör içindeki maddelerin iç tutarlılığı Cronbach alfa formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanması için, örneklem grubu İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir üniversiteye 2014-2015 Güz Yarıyılı süresince medikososyal hizmetlerden faydalanmak üzere başvuran kız öğrenciler arasından gönüllülük esasına göre uygun/kazara örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Uygulamanın yapılabilmesi için söz konusu üniversitenin rektörlüğünden gerekli izinler alınmış ve araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile anketler kapalı zarf içinde verilir, yine kapalı zarf içinde kutuya kendisinin atması ile teslim alınmıştır. Araştırma grubunda bulunan öğrencilere çalışmanın amacı ile ilgili bilgi verilmiş ve kendilerine gönüllü onam formu imzalatılmıştır.

Veri Toplama Araçları

“Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” kızlarda flört şiddetinin fiziksel ve cinsel boyutunu belirlemek üzere aralarında Thompson, Mattie P, Sitterle, Dylan gibi isimlerin bulunduğu CDC yazarları tarafından (2011) geliştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan anketlerin uygulanması sonucunda toplanan veriler üzerinden bir genel değerlendirme yapılmış ve en az bir sorunun boş bırakıldığı veya aynı sorunun birden fazla kez cevaplandığı veri toplama araçları değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Veriler düzenlenerek istatistikî analizlerinin yapılabilmesi için, Statistical Package for the Social Science (SPSS) paket programından yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan gönüllülerin temel özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 21,8 idi. Yaşları 19 ile 25 arasında idi. Katılımcıların %56,5'i lisans, diğerleri ön lisans programında öğrenim görmekteydi. Partneri tarafından cinsel şiddete maruz kalma prevalansı %8,2 idi. Flört şiddetini fiziksel olarak yaşayan kızlar örneklemin %9,8 kadarını kapsamaktaydı.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik Özellikler	Öğrenci Sayısı (%)
Öğrenim durumu	
Fakülte	57,6
Yüksekokul	41,2
Belirtilmemiş	1,2
Medeni hal	
Evli	1,2
Bekar	98,2
Birlikte yaşıyor	0,6
Yaşadığı ortam	
Yurtta	27,2
Arkadaşlarıyla evde	2,9
Ailesinin yanında	62,9
Tek başına evde	7,1

Faktör Analizi ve Alt Alan Puanlaması

Flört şiddetinin yaygınlığını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeklerde yer alan maddelerin benzer davranışları ne ölçüde ölçtüğünün belirlenmesi için, alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişki (madde-toplam puan korelasyonu) hesaplanmıştır. Test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklayan madde-toplam puan korelasyonunun pozitif hatta 0,25'den büyük olması gerekmektedir. Bu da iç tutarlılığının yüksek olduğunu ifade eder. Bu kurala uymayan maddelerin ölçekten çıkarılması önerilmektedir (15,16). Buna göre Likert tipi ölçeğin düzeltilmiş

madde-toplam puan korelasyonlarına bakıldığında tüm maddelerin söz konusu değerden yüksek olması nedeniyle ölçekten herhangi bir madde çıkarılmadan aynen uygulanmasına karar verilmiştir.

“Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” adlı veri toplama araçlarının güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alpha iç tutarlılık değeri hesaplanmıştır. Araştırmalarda 0,70 ve üzeri değerler yeterli kabul edilmektedir (14). Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği'nin Cronbach alpha değerinin 0,979 olduğu ve güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği'nin Cronbach alpha değerinin 0,738 olduğu ve güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Dokuz alt alanlı Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği varyansın %88,1'ini açıklarken iki alt alanlı Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği varyansın %67,9'ini açıklamaktadır. Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği öge yükleri sırasıyla 0,443-0,884 olarak bulunmuştur. Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği korelasyon matrisi 0,574 olarak hesaplanmış ve en yüksek korelasyonun 4-8-9-10. sorularda olduğu bulunmuştur. Güvenilirlik istatistikleri Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 2. Güvenilirlik istatistikleri

	Cronbach alpha	Madde sayısı
Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği	0,979	46
Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği	0,738	10

Tartışma

Ölçekler, somut parametreleri ölçerken koşulsuz değişmezlik gösterir. Oysa soyut parametrelerde genellikle istenen kararlılığı gösteremez. Bundan dolayı soyut parametrelerin ölçülmesi planlandığında ölçekler güvenilirlik analizleriyle ve geçerlilik araştırmaları ile desteklenmelidir. Ancak güvenilirliği olan ve geçerliliği ispatlanmış ölçekler doğru verileri sağlayabilir. Eğer ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğinin araştırıldığı örneklem ile sonradan ölçeğin kullanılacağı örneklem arasında belirgin farklılıklar varsa, güvenilirliğin ve geçerliliğin tekrar hesaplanması gerekebilir (17).

Tablo 3. Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği güvenilirlik istatistikleri

	Madde silinirse ölçek ortalaması	Madde silinirse ölçek varyansı	Düzeltilmiş Madde- Toplam Korelasyonu	Madde silinirse Cronbach Alfa
S1	44,44	267,439	0,698	0,979
S2	44,59	272,289	0,670	0,979
S3	44,42	267,967	0,616	0,980
S4	44,72	275,184	0,806	0,978
S5	44,50	270,217	0,646	0,979
S6	44,49	268,656	0,665	0,979
S7	44,66	272,747	0,718	0,979
S8	44,44	266,375	0,679	0,979
S9	44,66	271,694	0,699	0,979
S10	44,71	273,954	0,739	0,979
S11	44,73	275,366	0,741	0,979
S12	44,70	275,450	0,698	0,979
S13	44,56	269,659	0,677	0,979
S14	44,57	272,420	0,589	0,979
S15	44,76	277,349	0,851	0,979
S16	44,79	278,400	0,863	0,979
S17	44,78	278,160	0,856	0,979
S18	44,78	277,848	0,838	0,979
S19	44,79	278,411	0,861	0,979
S20	44,75	276,155	0,792	0,979
S21	44,72	274,918	0,825	0,978
S22	44,76	276,563	0,879	0,978
S23	44,64	272,531	0,730	0,979
S24	44,76	277,722	0,732	0,979
S25	44,62	272,711	0,679	0,979
S26	44,61	271,221	0,748	0,979
S27	44,75	275,921	0,855	0,978
S28	44,66	275,740	0,601	0,979
S29	44,75	276,152	0,837	0,978
S30	44,75	275,716	0,824	0,978
S31	44,74	275,141	0,824	0,978
S32	44,79	277,902	0,912	0,979
S33	44,78	277,293	0,888	0,979
S34	44,78	277,181	0,872	0,979
S35	44,79	278,523	0,883	0,979
S36	44,76	276,034	0,901	0,978
S37	44,78	278,599	0,865	0,979
S38	44,79	278,099	0,892	0,979
S39	44,77	276,652	0,894	0,978
S40	44,79	278,523	0,883	0,979
S41	44,75	277,170	0,759	0,979
S42	44,79	279,024	0,856	0,979
S43	44,78	278,033	0,821	0,979
S44	44,76	277,282	0,738	0,979
S45	44,78	278,449	0,784	0,979
S46	44,79	278,523	0,883	0,979

Tablo 4. Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği güvenirlik istatistikleri

	Madde silinirse ölçek ortalaması	Madde silinirse ölçek varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Madde silinirse Cronbach Alfa
S1	19,82	0,442	0,574	0,686
S2	19,79	0,602	0,079	0,747
S3	19,82	0,481	0,457	0,708
S4	19,79	0,543	0,607	0,707
S5	19,79	0,602	0,079	0,747
S6	19,81	0,560	0,205	0,742
S7	19,79	0,618	0,000	0,745
S8	19,79	0,543	0,607	0,707
S9	19,79	0,543	0,607	0,707
S10	19,81	0,512	0,464	0,708

Çalışmamızda ölçüm aracının niteliğine uygun olarak yapılması gereken analizler uygulanmıştır. “Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” Türkçe geçerlilik ve güvenirlikleri yeterli bulunmuştur.

2013 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde “Romantik İlişkilerde Algılanan İstismar” adlı bir ölçek geliştirilmiştir (18). Söz konusu ölçek, genel olarak flört eden kişiler arasındaki fiziksel, cinsel ya da psikolojik ayrımı yapmadan şiddeti istismar adı altında genel olarak ölçmektedir. Oysa çalışmamızdaki iki ölçek, birbirine benzer olmasına rağmen sonuçları birbirinden bağımsız iki farklı şiddeti iki farklı ölçekle derecelendirerek ölçmektedir. Ölçeklerin karşılaştırılması ve gerekirse birbirleriyle birleştirilmesi için çok merkezli çalışmalar gerekli olabilir.

Hart&Klein’a göre yakın ilişkilerdeki olumsuz tutum ve davranışlar şiddet kategorisine girerken, tanımadığı bir kişi tarafından şiddete maruz kalınmak istismar olarak adlandırılmaktadır (19). Dolayısıyla ölçeğimiz istismardan ziyade şiddeti ölçme ve eğer varsa derecesini saptamaya yöneliktir. İstismar ile ilgili herhangi bir parametre ölçülmemektedir.

Ayrıca araştırmamızdaki ölçekler Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi yazarlar grubu tarafından çeşitli anket

soruları harmanlanarak oluşturulmuştur ve Amerika’da yaygın olarak kullanılmaktadır. 2011 yılında yayınlanan rapora göre Amerika Birleşik Devletleri’nde kadınların %19,3’ü hayatlarının bir döneminde tecavüze uğramış ve %43,9’u flört şiddetine maruz kalmıştır. Araştırmanın sürdürüldüğü bir yıl boyunca yeni şiddet mağduriyeti %5,5 olarak tespit edilmiştir (20). Çalışmamızdaki flört şiddeti prevalansı ise %8,2 olarak bulunmuştur. Aynı ölçekler kullanılarak benzer bir çalışma Türkiye’de yapıp sonuçlar karşılaştırılabilir. Böylece flört şiddetinin prevalansı ve derecesi hesaplanıp cinsel şiddet oranı tespit edilerek durum değerlendirilmesi yapılabilir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan başka bir çalışmaya göre kadınlar erkeklerden üç kat daha fazla romantik ilişkilerinde şiddete maruz kalmaktadır (21). Bu açıdan ölçeklerin öncelikle kadınlara yönelik olan versiyonları uygulanarak geçerliliği test edilmiştir. İleri çalışmalarda ölçeklerin erkeklere yönelik versiyonları da Türkçe literatüre kazandırmak amacıyla çalışmalar yapılabilir. Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi tarafından oluşturulan başta mağdur edenlere yönelik olmak üzere diğer ölçeklerin de Türkçe’ye kazandırılması ile şiddet olgularına daha kapsamlı rastlanabilir.

Sonuç

Ölçüm, bilimin tartışılmaz kuralıdır. Ölçüm araçlarının yeteri derecede geçerli ve güvenli olması özen gösterilmesi gereken bir durumdur. Cronbach alfa katsayısı geçerlilik ve güvenirlik kavramları ile bütünleşmiştir ve standartizasyonun iyi bir belirtecidir (17). “Kadına Yönelik Şiddet Derecelendirme Ölçeği” ve “Mağdurların Cinsel Deneyimleri Ölçeği” araçları medikososyal hizmetler başta olmak üzere klinik araştırmalarda kullanılabilir, ülkemiz için dil ve psikometrik olarak geçerliliği olan güvenilir bir yöntemdir.

Kaynaklar

1. World Health Organization. World report on violence and health [internet]. Geneva: WHO Press; 2002 [cited 2015 May 4]. Available from: http://whqlibdoc.who.int/hq/2002/9241545615_eng.pdf.
2. Jackson SM. Issues in the dating violence research: a review of the literature. *Aggression and Violent Behavior* 1999;4(2):233-47.
3. Wolfe DA, Scott K, Crooks C. Abuse and violence in adolescent girls’ dating relationships. In: Bell DJ, Foster SL, Mash EJ (Eds.). *Handbook of behavioral and emotional problems in girls*. 1st ed. New York: Kluwer Academic/Plenum

- Publishers; 2005:381-415.
4. Wekerle C, Wolfe DA. Dating violence in mid-adolescence: theory, significance, and emerging prevention initiatives. *Clinical Psychology Review* 1999;19(4):435-56.
 5. Ely G, Dulmus CN, Wodarski JS. Adolescent Dating Violence. In: Rapp-Paglicci LA, Roberts AR Wodarski JS (Eds.). *Handbook Of Violence*. 1st ed. New York: John Wiley & Sons, Inc; 2002:34-49.
 6. Gover AR. Risky lifestyles and dating violence: a theoretical test of violent victimization. *Journal of Criminal Justice* 2004;32(2):171-80.
 7. World Health Organization. Multi-country study on women's health and domestic violence against women [Internet]. Geneva: WHO Press; 2005 [cited 2015 Apr 4]. Available from: <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/24159358X/en/>
 8. Makin-Byrd KN. *Developmental Model Of Partner Violence: A Longitudinal Study* (Dissertation). Pennsylvania (USA): The Graduate School Department of Psychology of The State University; 2009.
 9. Hatipoğlu ÜS. *Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde Flört Şiddeti Prevalansı Anketi (tez)*. Ankara (Türkiye): Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı; 2010.
 10. Ely G, Dulmus CN, Wodarski JS. Adolescent dating violence. In: Rapp-Paglicci LA, Roberts AR Wodarski JS (Eds.). *Handbook Of Violence*. 1st ed. New York: John Wiley & Sons, Inc; 2002:34-49.
 11. Çetinsaya, G. *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü; 2014. 200 p.
 12. Cabı E, Yalçınalp S. Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (MKÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2013;44(1):85-96.
 13. Thompson MP, Basile KC, Hertz MF, Sitterle D. *Measuring intimate partner violence victimization and perpetration; a compendium of assessment tools*. Atlanta: Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control, 2006. 163 p.
 14. Aktürk Z, Acemoğlu H. Tıbbi araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlilik. *Dicle Tıp Dergisi* 2012;39(2):316-9.
 15. Büyüköztürk Ş. *Anket geliştirme*. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2005;3(2):1-19.
 16. Ercan İ, Ediz B, Kan İ. *Sağlık kurumlarında teknik olmayan boyut için hizmet memnuniyetini ölçebilmek amacıyla geliştirilen ölçek*. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2004;30(3):151-7.
 17. Çetinbaş A, Dağdeviren HN, Öztora S, Çaylan A, Sezer Ö. *Doğurganlık Sorunu Yaşayan Kişiler İçin Hayat Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun iç güvenilirlik analizi*. *Euras J Fam Med* 2014;3(2):105-10.
 18. Kılınçer AS, Tuzgöl Dost M. *Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar*. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2014;5(42):160-72.
 19. Hart BJ, Klein AR. *Practical implications of current intimate partner violence research for victim advocates and service providers*. Rockville: National Criminal Justice Reference Service (US); 2013 Jan. 260 p. Report No.: 244348.
 20. *Prevalence and characteristics of sexual violence, stalking, and intimate partner violence victimization - national intimate partner and sexual violence survey*. *Morbidity And Mortality Weekly Report* 2014;63(SS08):1-18.
 21. Spivak HR, Lynn Jenkins E, VanAudenhove K, Lee D, Kelly M, Iskander J. *CDC grand rounds: a public health approach to prevention of intimate partner violence*. *Morbidity and Mortality Weekly Report* 2014;63(2):38-41.